

BIBIANA – MEDZINÁRODNÝ DOM UMENIA PRE DETI, PANSKÁ 41,
815 39 BRATISLAVA

Spoznať právo.
Ako?
Hravo.
(scenár výstavy)

I *Katko*

~~do školy~~
~~naosob~~
~~zabíjajú~~
P. Hlavina
Z. Hlavina
N. Janiková

Zdenka Marková
Zuzana Hlavinová
Nataša Janiková
Marec 2001

teľ - háso

Úvod

Scenár výstavy, ktorý predkladáme, je výsledkom výtvarno-textového uchopenia témy detských práv. Práva detí sú paradoxne záležitosťou dospelých, a preto bolo našou úlohou a zámerom, aby sme to, čo deti (a často i rodičia) vnímajú ako prirodzenú a nevyhnutnú súčasť života, stvárnil vizuálne zaujímavou a hravou formou s možnosťou (ale nie nutnosťou) interakcie. Výstava by mala deťom poskytnúť prirodzený priestor bezprostredného kontaktu s oblasťami, ktorých sa Deklarácia práv dieťaťa týka.

Odborníci i laici so záujmom o túto problematiku – teda o deti vôbec - by súčasne ocenili vznik sprievodného podujatia – putovného divadelného predstavenia pre deti mladšieho školského veku. Pravdepodobne najpriateľnejšou formou by bolo divadlo jedného herca (herečky), založené na drobných etudách týkajúcich sa jednotlivých tém. Súčasne treba pripomenúť možnosť prezentácie animovaných filmov na túto tematiku (zatiaľ sa nám podarilo zistiť, že existujú filmy UNICEF-u, filmy poslucháčov animovanej tvorby na VŠMU – Ivana Zajacová), ktorých prezentácia by sa mohla stať súčasťou výstavy.

Ďakujeme za konzultácie a oporu všetkým, ktorí nám ju poskytli alebo poskytnú. Medzi nich patrí MUDr. Michaela Kleinová (Nadácia Milana Šimečku) a JUDr. Marek Brenčič (Spoločenstvo života), a, samozrejme, Eva Čárska a Katka Kosánová (dramaturgia Bibiany).

O výstave

Pri priestorovom riešení sme sledovali líniu, ktorá je najprirodzenejšia a súčasne (tak ako práva detí) sleduje ich osobité potreby vyplývajúce s ich statusu. K tým najzákladnejším patrí láska, porozumenie a hra. V tomto duchu sa nesie riešenie všetkých tém, rozvrhnutých v súlade s priestorovými možnosťami Bibiany, do piatich miestností. Táto línia začína narodením a rozvetvuje sa smerom k rôznym záujmom a aktivitám (športovým, vzdelávacím, sociálnym, ekologickým), ktoré sa opäť spájajú pri spoločnej téme – rovnosti a láske voči všetkým ľuďom, bez ohľadu na rôznosť.

Pri stvárňovaní jednotlivých oblastí sme kládli dôraz na vizuálnosť a bezprostrednú hravosť s minimálnou textovou zložkou a, ako sme už spomenuli, na možnosť (ale nie nutnosť) interakcie. Ako sprievodcu detí miestnosťami sme si zvolili ich rovesníka – „dieťa“, ktoré rastie a ktoré by sa mohlo stať symbolom celej výstavy. (Jednou so zaujímavých možností je využitie zväčšenej postavičky lezuňa na priečelí Bibiany vo funkcii pútača k výstave.) Táto postavička je súčasne „autorom“ textov v prvej a poslednej miestnosti, kde deti uvádza do situácie a vytvára základnú orientáciu v priestore a kontakt s ním, a súčasne tento neustály kontakt obnovuje a potvrdzuje v závere výstavy.

Prvá miestnosť predstavuje narodenie dieťaťa a veci, ktoré s tým súvisia (hľadanie mena, bývanie, výživa, rast), ukončené akýmsi „krokom do sveta“. Druhá miestnosť simuluje prostredie osobného sveta dieťaťa, v ktorom dominuje láska vo svojich rôznych formách (láska k veciam, láska k zvieratám, láska k ľuďom), ale tiež vo svojich rôznych úrovniach (láska ako výmenný obchod – láska „ak-tak“, alebo láska „prečo?“). Prostredníctvom jednoduchých aktivít a hier by mali deti dôjsť (aj napriek prítomnosti obáv a hendikepov) k pravej láske. Tretia miestnosť predstavuje dva póly ľudského poznania, bezprostredného poznania skutočností (empirické poznanie) a sprostredkovaného poznania (vzdelanie). Je priestorom, ktorý tieto dve

formy poznania spája, ale súčasne aj jasne odlišuje. Štvrtá miestnosť je opätovným návratom k atmosfére rodičovskej lásky a k starostlivosti dospelých o deti vôbec, ktoré deti chránia (alebo sa snažia ochrániť) pred rôznymi nebezpečenstvami. Nejde o úplné znegovanie týchto skutočností, ale o pocit bezpečia, ktorý sa dospelí deťom snažia poskytnúť. Posledná, piata miestnosť predstavuje ďalšiu možnosť vytvorenia harmonického a bezpečného sveta – pochopením rovnosti a relatívnosti nášho hodnotenia ľudských vlastností (či už telesných alebo duševných). Deti sa v tejto miestnosti ocitajú v kruhu svojich rovesníkov, medzi ktorými je niekde ukrytý aj ich „sprievodca“. Tým, že ostáva v anonymite, vzťah ku všetkým postavčkám by mal byť rovnako pozitívny.

Každá miestnosť obsahuje aj textový sprievod vo forme jednoduchých básničiek, ktoré korešpondujú s výtvarným riešením. Tieto texty budú sprevádzať návštevníkov v rôznych formách a podobách – veľké nápisy na stenách, plasticky riešené (napr. v druhej miestnosti). V priloženom scenári sú preto na jednej strane uvedené texty básničiek a na druhej návrhy a námety na priestorové riešenie, niekedy obohatené o poznámky možných aktivít. Samozrejme, po ďalších konzultáciách i počas tvorivého procesu, je možné texty i výtvarné návrhy modifikovať, preto si mnohé z nich aj v tomto scenári uchovávajú charakter poznámok. Kvôli prehľadnosti a kompletnosti v poznámke uvádzame práva, ktorých sa miestnosť tematicky dotýka.

Scenár výstavy

1. MIESTNOSŤ

*Keď sa na svet dívam nemo,
to čakám, kto mi dá meno.*

*Zuzka, Katka, Anka - to hovorí mamka;
Peter, Andrej, Maťko - navrhuje tatko.*

*Nájdu meno, no a k tomu
darujú mi kúsok domu.*

*Potom rastiem ako z vody.
Samozrejme, tak to chodí...
Potom: Hurá - do sveta!
Ako vtáča odlietam...*

Pozn.

Právo na meno a štátnu príslušnosť.

Právo na bývanie, výživu a sociálnu starostlivosť.

Vstup do miestnosti predstavuje vajíčko,
symbolizuje narodenie.

MAŤKO ✓

V miestnosti znie nahrávka - mužské a
ženské hlasy, ktoré vyslovujú rôzne mená.
Na stene je kalendár s rôznymi menami a s
„galériou“ rodičov a detí. (*hľadanie a
priradovanie mien*)

V priestore sú zväčšené predmety (*dajú sa
z nich postaviť domčeky ako stavebnica*) -
napr. konzerva hrášku (*hrášky ako loptičky -
kŕmenie detí*), maslo, mlieko, lyžičky
(*šmýkačky pre deti*) a pod.
Strop predstavuje strechu nad hlavou

Na zemi je namaľovaná mapa. (*odchod do
sveta, prípadne skladanie puzzle*)

2. MIESTNOSŤ

Človek nerád chodí sám.
Občas povie: Rád ťa mám...

Či sa zľakneš svojho tieňa,
či si chlapec a či žieňa,
nezáleží na tom, kto si,
a či okuliare nosíš.

Láska tá je predsa slepá.
Tá objíme každé dieťa.

Pozn.

Právo na lásku a porozumenie.

Právo na špeciálnu starostlivosť pri duševnom či telesnom postihnutí.

Miestnosť má tri časti.

Prvá z nich predstavuje rôzne formy lásky,
druhá akýsi labyrint chorôb a neprijemností,
tretia na ňu nadväzuje a ukazuje východisko
v ťažkej situácii.

Zvieratká alebo rôzni ľudia (skladanie
vhodných dvojíc). Ukážka rôznych druhov
lásky.

Tieňohra - tunel (labyrint), ktorým
návštevníci musia prejsť - vďaka reflektoru
(svetlu) vrhajú strašidelné tieň.

Bezbariérové riešenie. Zvláštny
mechanizmus, kladkostroj, ktorý umožňuje
podávanie a posúvanie rôznych predmetov.

Zvk 2

3. MIESTNOSŤ

Čo je to za zviera,
čo sa povie?

Čo je to za zviera,
čo sa povie?

Vari

A či prišlo pohrať sa,
do strašného pralesa?

Žeby vták?

Žeby žiak?

Putuje krajinou bez jedla, bez mapy,
na tejto púti sa určite ne Stratí.

Pozn.

Právo na bezplatné vzdelanie, hru a zotavenie.

Právo na zdravý telesný a duševný rozvoj.

Miestnosť predstavuje prales.

Džungľa s naukladanými knihami,
s popísanými stenami (písanie pozdravov
pre rôzne stromy, zvieratá).

Opice, ďalšie zvieratá, liany (ako húpačky).

Vtáci. Rôzne bütľaviny s prekvapením
(zrkadlo a pod.)

Bicykel s putujúcou krajinou (keď niekto
bicykluje, putuje pred ním krajina - tieňohra
alebo plošné obrázky - princíp rolovania
plátna zo strany na stranu).
(Prípadne škriatkovia z rôznych liekov.)

HRA

4. MESTNOST'

*Ked' citim velky strach,
zašepkam: Mami!
Rychlo sa ukryjem
do makkych dlaní...*

Miestnosť je chodbou - kruhom - z veľkých rúk z molitanu - symbol ochrany. Cez medzery medzi prstami vidieť, ako von číha nebezpečenstvo - (môže byť znázornené vo forme komixu, prípadne inak).

Pozn.

Právo na prednostnú ochranu a pomoc.
Právo na ochranu pred zneužívaním.

5. MIESTNOST'

Hádaj, kto som? - Ten, či táto?

Budem mama, a či táto?

Som vysoký, a či malý?

Som slabý alebo mám svaly?

Nevieš? - To nič, kamarát.

Povedz mi len: Mám ťa rád.

Miestnosť predstavuje štyri svetové strany. Je pestrou mozaikou detí - rôzne farby pleti, rôzna veľkosť. Poskytuje priestor na porovnávanie a meranie, premeny veľkostí a vytváranie rovnosti medzi deťmi. Stopy rovnakej farby vedú k deťom rôznych farieb (možnosť využiť farebné reflektory). Tváre - pozitív - negatív. Podávanie rúk cez dvere - veľké dievčatko, malý chlapec. Meter na meranie. Deti postavené na seba - získanie výšky. Váhy - húpačka. (dočahovanie, napr. zavesených cukríkov) Paravány s rôznymi tvármi - analógia s fotostávkami - fotenie. Pomalované zrkadlá - vytváranie rôznych podôb. Otočný stôl s kresbičkami a nápismi.

Pozn.

Právo na rovnosť bez ohľadu na vek a rasu, pohlavie.
Právo na výchovu v duchu tolerancie a bratstva.

Texty

1311
1311
1311

právo - rovnosť